

MEMÒRIA D'INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

AL CARRER AURORA 11B I 11,

C/ RIERA ALTA 45-49

(BARCELONA, BARRI DEL RAVAL).

Codi: 018/03

Mª Teresa Gilisbars de Francisco

Juliol 2003

INDEX

- *Introducció / Motius de la intervenció*
- *Marc geogràfic*
- *Marc històric*
- *Antecedents arqueològics*

- *Metodologia*
- *Descripció dels treballs realitzats*

- *Conclusions*
- *Bibliografia*

ANNEX

- *Inventari estratigràfic*
- *Inventari fotogràfic*
- *Documentació fotogràfica*
- *Inventari planimètric*
- *Planimetria*

FITXA TÈCNICA

Nom del carrer: Aurora 11B i 11C/ carrer de la Riereta 15-17B-Riera Alta, 45-49/ bisbe Laguarda, 10-16 (Barri del Raval, Ciutat Vella)

Terme municipal: Barcelona

Comarca: Barcelonès

Data inici dels treballs: 18 de juny de 2003.

Data finalització dels treballs: 19 d'agost de 2003

Introducció:

Motius de la intervenció

La Memòria que presentem té com a objectiu presentar, definir i exemplificar els treballs arqueològics realitzats al carrer Aurora, 11B i 11C/ carrer de la Riereta, 15-17B/ Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16, situats al barri del Raval (Districte de Ciutat Vella, Barcelona), entre els dies 18 de juliol fins al 19 d'agost de 2003, per l'arqueòleg Mª Teresa Gilisbars de Francisco.

Il·lustració 1: Plànol topogràfic de la zona afectada per la intervenció arqueològica.

Aquests seguiments han estat encarregats a ATICS S.L – Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric -, d'acord amb la resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, la qual autoritza els treballs esmentats. La supervisió va a càrrec de la Secció d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona.

La intervenció arqueològica duta a terme en els carrers **Aurora, 11B -11C/ carrer de la Riereta, 15-17B/ Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16, situats al barri del Raval,**

s'inclou dins d'un projecte d'instal·lació de línies elèctriques a realitzar per l'empresa FECSA-

ENDESA. Es tracta d'una canalització en rasa de la línia subterrània de baixa tensió.

El control arqueològic de l'obra es justifica sobretot, per una qüestió de prevenció, ja que es tracta d'una zona situada dins el perímetre d'expectativa arqueològica, al barri del Raval que s'inclou dins els centre històric de la ciutat.

Els objectius de la intervenció arqueològica eren localitzar i documentar les possibles estructures i restes arqueològiques trobades durant el procés d'obertura de les rases dels carrers **Aurora, 11B i 11C/ carrer de la Riereta, 15-17B/ Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16.**

L'objectiu d'aquest control seria obtenir la màxima informació possible de l'àrea afectada per tal de complementar els estudis realitzats fins ara. I documentar i evitar la destrucció de les possibles restes que hi puguin aparèixer.

Els treballs pertinents a la instal·lació del cablejat han estat realitzats per l'empresa ESPELSA. Els treballs realitzats al carrer Riera Alta, 45-49/ bisbe Laguarda, 10-16 (Barri del Raval, Ciutat Vella) han consistit en l'obertura d'una rasa de 108 de llarg per uns 40cms d'ample, i amb una profunditat màxima de 90cms, en sentit longitudinal al traçat del mateix carrer Riera Alta, 45-49/ bisbe Laguarda, 10-16 just adossat a les façanes dels edificis d'ambdós carrers.

Al mateix temps s'ha procedit a obrir diverses Cates a l'inici del la rasa, al seu extrem nord i altres tres més al llarg de la rasa. La última Cata (n° 3) coincideix amb el número 12 del carrer Bisbe Laguarda; el final de la rasa es al número 10 del mateix carrer.

Marc geogràfic

Des d'un punt de vista geològic el pla de Barcelona comprèn les formacions quaternàries que s'estenen des del mar fins al canvi de pendent en contacte amb la Serralada Litoral, i que limiten al sud-oest pel Massís del Garraf i al nord-est pel Turó de Mongat.

Barcelona està situada a la costa mediterrània, en el lloc anomenat Pla de Barcelona, comprès entre els rius Besòs i Llobregat, força ben protegit dels vents del nord pel serrat de Collserola, on hi ha el Tibidabo, que n'és el cim més alt (542 metres). La serralada de Sant Mateu a llevant i el massís de Garraf a ponent fan que les entrades fàcils al pla d'al·luvió, sobre el qual reposa la ciutat, siguin els passos fluvials del Besòs i el Llobregat. Les excel·lents condicions climàtiques i estratègiques de la ciutat han afavorit al llarg del temps el seu desenvolupament, amb Montjuïc a vora el mar que ha facilitat la defensa del seu litoral.

La ciutat és la capital del principat i els municipis que la integren són diversos: l'Hospitalet, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramanet, Badalona i Montcada-Reixac.

L'estructura urbana de Barcelona respon a les quatre etapes del seu desenvolupament. En primer lloc, el nucli primitiu, edificat en el mont Tàber i cenyit per les muralles romanes, és centrat per l'actual plaça de Sant Jaume i el palau de la Generalitat, seu del govern autònom de Catalunya i de la diputació provincial.

Al voltant del recinte medieval es poden distingir les esglésies parroquials del Pi i de Santa Anna. Pròxims a la mar hi ha l'església parroquial de Santa Maria del Mar, gòtica. El carrer de l'Argenteria comunica amb el centre de la ciutat, i el carrer de Montcada, un dels principals carrers senyorials barcelonins fins el 1714. La Rambla separava la Ciutat Vella del Raval. La part més alta és la rambla dels Estudis, a continuació hi ha la rambla de les Flors, seguidament trobem la rambla del Centre, dita també dels Caputxins. A l'esquerra de la Rambla hi trobem el barri del Raval¹ i a la part baixa d'aquesta trobem el Barri Xinès.

¹ El barri del Raval és l'àrea d'influència que engloba la zona d'intervenció arqueològica de la present memòria.

Marc Històric

La intervenció arqueològica efectuada als carrers **Aurora, 11B i 11C/ carrer de la Riereta, 15-17B/ Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16**, es troba en ple centre del barri del Raval, un dels punts d'interès històric de la ciutat de Barcelona. La trama actual del barri no va quedar del tot definida fins a principis del segle XIX, ja que des de sempre havia quedat allunyat del centre institucional i polític.

El Raval era un barri fabril i de residència popular, organitzat al voltant de tres grans

Il·lustració 2: Església Romànica de Sant Llàtzer.018/03-12

eixos: el carrer Tallers, el carrer Hospital i el carrer Sant Pau. Aquest tres carrers tenen una llarga tradició medieval i s'encaminaven des de mitjans del segle XIV a les portes de la muralla medieval Barcelona. Aquesta imatge, que podem veure a la làmina i pertany a l'església romànica que ens trobem a la plaça del Pedró. Aquesta es la visió que ens ofereix avui l'antiga capella de Sant Llàtzer; a la imatge podem diferenciar, com la part dreta d'aquesta ha estat completament restaurada. l'accés originari de la capella ha tornat a ser obert, eliminant, la façana del portal de la botiga de tabacs que es va

instaurar durant molts anys. La imatge de la Font de Santa Eulàlia surt fora del pla, i es situaria just al darrera de l'objectiu de la camera.

Per parlar del procés de formació del barri del Raval ens hem de remuntar a l'època medieval en un moment de transformació i auge econòmic de la ciutat, que es va expandint fora de les antigues muralles romanes² (que encerclaven un territori massa petit per englobar el

² Sabem que la muralla romana tenia un perímetre de 1122m lineals, amb una àrea d'ocupació de 10,50 Ha, i quatre portes donaven accés a l'interior de la ciutat.

creixement demogràfic del moment). De manera que ja a partir del segle IX, la pressió que causa la necessitat d'espai obliga a l'expansió fora de les muralles i la construcció de nous *burgs* o barriades exteriors que s'anomenaren *vilanoves* o *bòries*.³

El segle XIII es construeix un nou tram de muralla que amplia bastament els límits de la ciutat, amb la intenció d'incloure tots aquells estaments i nuclis de població que s'havien anat formant extramurs. El traçat que coneixem actualment discorre per La Rambla, carrers Fontanella, Trafalgar, Arc de Triomf, Lluís Companys i Passeig Picasso.

En aquests moments La Rambla dividia dues parts ben diferenciades de la ciutat, per una banda la ciutat *intramurs* es converteix en el centre de poder del govern municipal, mentre que a ponent de La Rambla ens trobem amb una zona tradicionalment d'horts, camins i rieres que coneixem com el Raval. En aquesta zona també s'hi instal·laren les institucions pròpies dels suburbis com hospitals, presons, hospicis, convents...

Avançat el segle XIV i sota el regnat de Pere el Cerimoniós, la ciutat torna a necessitar una ampliació de zona emmurallada que en aquests moments es planteja per la manca de terrenys de conreu. Així el 1377 es construïran els trams que porten del capdamunt de La Rambla per l'actual carrer Pelai, les rondes de Sant Antoni i Sant Pau, la part baixa del Paral·lel, i més tard les Drassanes.

De totes maneres es va mantenir la línia defensiva de La Rambla, fet que mostra la voluntat de mantenir el Raval com a àrea suburbana. Efectivament el Raval era una zona d'horts i extensions de territori pel conreu i la ramaderia, però també s'hi havien instal·lat convents i hospitals al voltant de les principals vies de comunicació que donaven pas a la ciutat.

Fruit de l'emmurallament, el Raval es convertí en la zona nova més apta per a ser urbanitzada amb l'assentament de gran part de la població, que s'organitza, com ja hem esmentat, al voltant de tres eixos principals (Tallers, el Carme i l'Hospital)⁴.

Durant els segles XVI i XVII sembla que es produeix un procés de canvi al barri del Raval amb la implantació de nous convents i institucions religioses, en aquest sentit s'accentua

³ CARRERAS CANDI, *La ciutat de Barcelona*, pàg. 303.

⁴ AAVV.- *Història de Barcelona*, vol.3. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

el seu caràcter de barri conventual i fortament especialitzat, on es concentren alhora institucions docents i assistencials, i població i activitats perifèriques i marginals⁵.

Els exemples arquitectònics que il·lustren aquest procés són molts, començant pels que ja existien, com l'Hospital de la Santa Creu que fou ampliat en aquest període, fins a la creació de nous edificis amb finalitats caritatives i conventuals. Aquestes noves construccions exemplars són les següents: la Casa de la Misericòrdia, la Casa dels Infants Orfes, el Convent de Bonsuccés, el Convent d'Elisabets i el Convent dels Àngels. Moltes d'aquestes institucions tingueren un paper important en el camp de l'assistència social dels més pobres, una part de la població molt abundant en aquest moment, a més de ser importants centres religiosos, convertint el Barri del Raval en un important centre conventual i d'institucions caritatives a la ciutat de Barcelona.

L'altre edifici significatiu pel que fa als establiments de caritat al Raval, és la l'assistència social dels més pobres, una part de la població molt abundant en aquest moment, a més de ser importants centres religiosos, convertint el Barri del Raval en un important centre conventual i d'institucions caritatives a la ciutat de Barcelona.

La plaça del Pedró⁶, està situada a la confluència del carrer Hospital i Carrer del Carme, on hi podem veure la Font de Santa Eulàlia. Destruïda l'obra Barroca el 1936, el monument a la santa, avui visible, és la restauració del 1952, amb una escultura de Frederic Marés, del que fou inaugurat el 1687, construït per Miquel Colomer i Jaume Arnaudies, amb una imatge de Lluís Bonifaç el Vell. Aquest substituïa una obra més senzilla, projectada per Josep Darder i construïda per Benet Parés, que s'inaugurà el 1673.

El 1982 la font recuperà l'emplaçament originari, perdut el 1823-1826. La imatge de Santa Eulàlia, de la qual se'n conserva un fragment al Museu d'Història de la Ciutat, era una mostra excel·lent d'escultura Barroca Catalana.

⁵ AAVV.- *Història de Barcelona*, vol.4. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

⁶ AAVV.- *Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, dirigit per Josep Emili Hernández-Cros

Il·lustració 3: Plaça del Pedró. 018/03-18

Al carrer del Bisbe Laguarda,1,3, ens trobem amb l'església del Carme. Destruït el 1909 el temple de les Jerònimes, aleshores ja amb funció parroquial, Josep Maria Pericas i Morros es féu càrrec, entre 1910 i 1914, de dur a terme un programa complet de la parròquia del Carme, que inclou l'església, el centre parroquial i un estatge. Pericas, que recorre a l'ús exclusiu del rajol en ambdues façanes, reix a crear un conjunt coherent i personal tot i el caràcter heterogeni de les seves fonts; entre elles hom ha esmentat el seccionisme, l'expressionisme alemany i l'escola d'Amsterdam, a més del pes d'un gaudinisme encara ben vigent, palès sobretot a la façana lateral, a la qual hi ha la porta i els finestrals del temple. A la que dona al Carrer del Carme, amb un fris ceràmic, les referències no exclouen trets de repertori classicista. La decoració de l'interior de l'església és deguda a Darius Vilàs. Pel seu caràcter excepcional, pot ser considerada una peça important en el desenvolupament de l'arquitectura entre el modernisme i el noucentisme.

També a la plaça del Pedró ens trobem amb una capella romànica que originàriament formava part de l'hospital dels malalts o mesells o leproseria, fundat pel Bisbe Guillem Torrojà (1144-1171) en una zona no urbanitzada. Al segle XIV es canvià l'advocació de l'església, fins llavors de la Mare de Déu dels Malalts, per la de Sant Llätzer, el nou patró dels leprosos. Avui

l'edifici, l'única resta del conjunt, queda engolit per les construccions que l'envolten. La capella consta d'una nau capçada per un absis semicircular que dóna a un pati interior. El mur extern compta amb la típica decoració d'arcuacions cegues i lesenes, i al centre s'hi obre una finestra, l'única que té l'església. La façana, als peus de la nau, dóna a la plaça; els habitatges que té adossats per la banda del carrer Hospital se'n menjaren ben bé un terç, així com la part corresponent.

Es distingeix, però, un bocí de l'accés originari, en arc de mig punt, tapiat i substituït per una porta adintellada, l'entrada a l'edifici on, fins fa poc anys, s'hi ubicava un estanc. A la façana hi ha també una fornicula i una espadanya. Tot i que la volta es manté de pedra vista, els murs interiors presenten acabats i estucats d'èpoques posteriors i a un d'ells s'obre una capella lateral barroca coberta amb volta ovalada. Fora de culte des del 1913, als darrers anys s'ha iniciat una certa neteja interna, per bé que sembla que encara perdura la seva utilització com a magatzem.

Un altre edifici que hi trobem a la plaça del Pedró es l'Hostal del Carme; Encara que amades identifica aquest edifici amb un del més importants del Raval, sabem que a començaments de segle era ocupat per un apotecari i després, per una vaqueria. El mateix Amades en parla com a Ferreria, a la que al·ludiria l'emblema sobre el balcó principal que Gallardo, però, interpreta com a referència a l'apotecari. A l'estreta façana, amb un esgrafiat no gaire antic que imita carreus, hi destaca l'esmentat balcó del primer pis, amb una llinda de pedra que ostenta, en relleu, la data 1703 i que té, a banda i banda, caparrons esculpits procedents segurament d'una finestra del segle XVI. Sobre la llinda, una llosa de pedra té gravat el referit escut, en el que poden identificar-se una ferradura i una enclusa voltades de fullatge.

Intervencions anteriors

En l'àrea immediatament afectada per la present intervenció arqueològica, cal esmentar algunes intervencions que s'han realitzat dins l'amplia zona del Raval.

Primerament, el 1998 es va efectuar una actuació d'urgència a la plaça Vicenç Martorell, sota la direcció de Carme Subiranas⁷. En aquesta intervenció es va obrir un quadre de dimensions considerables 6'50m per 5'50m i es va excavar a una profunditat de 4'20m.

Els treballs d'aquella intervenció va donar com a resultat la troballa de diferents restes muràries indeterminades. Degut a les característiques de la intervenció, no va permetre determinar el seu origen i funció, tot i que possiblement es tractessin d'estructures vinculades a l'antiga casa de la Misericòrdia, o bé restes d'un edifici anterior a l'obertura de la plaça, segurament pertanyent a l'antic Convent dels Servites de la Mare de Déu de Bonsuccés, el qual es trobava en front de la Casa de la Misericòrdia.

L'any 1999, durant els mesos d'octubre i novembre, es va dur a terme una actuació arqueològica a la zona coneguda com Pla Central el Raval, compresa entre els Carrers Sant Jeroni, Sant Antoni de Pàdua, Cadenes i Hospital, sota la direcció de Francesc Florensa⁸. En aquesta intervenció es van localitzar restes del Bronze inicial al sud de l'àrea intervinguda, així com estructures medievals del segle XV. Es van documentar també restes romanes i medievals, al sector nord, el que queda més proper al solar dels carrers Riera Alta i Carme, constatant-se la ocupació i edificació a partir dels segles XVII i XVIII.

L'any 2001, sota la direcció de Daria Calpena i Marcos⁹, es va realitzar una intervenció a un solar ubicat a l'encreuament dels carrers Carme i Riera Alta, pertanyent al Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona, per tal de poder construir-hi un edifici destinat a vivendes de promoció pública, de planta baixa i 4 pisos. La zona ocupa una extensió de 320 m2 delimitada per l'oest per la façana de la finca núm. 19 del carrer Riera Alta i 106 del carrer del Carme, al nord delimitat pel carrer Riera Alta i al sud pel carrer del Carme. El terreny presentava un desnivell de 2 metres que diferenciava dos sectors. La intervenció iniciada el 10

⁷ CARME SUBIRANAS FÀBREGAS, *Memòria d'intervenció arqueològica a la plaça Ramelleres, Barri del Raval*, Barcelona, 1998

⁸ FRANCESC FLORENSA, *Memòria d'intervenció arqueològica al Pla central del Raval, Barri del Raval, Barcelona, 2001*.

⁹ DARIA CALPENA I MARCOS, *Memòria d'intervenció arqueològica als carrers Carme i Riera Alta, Barri del Raval, Barcelona, 2001, memòria inèdita*.

de desembre del 2001, va finalitzar el gener del 2002. La cota màxima a la que es va arribar per a la construcció de l'edifici va ser de 3 metres per les riostres i el forat de l'ascensor, mentre que els sondejos arqueològics van arribar a una cota de 4 metres donant els resultats arqueològics negatius.

Durant els dies 29 de març i 22 de juny del mateix any 2001, sota la direcció de Joan Casas, es va realitzar una intervenció arqueològica a un solar que limitava amb el c/ del Carme i el carrer Durant i Sant Pere. Aquesta obra estava promoguda per l'empresa *Penta, s.l.*, la qual va encarregar a l'empresa d'arqueologia *Atics, s.l.*, la realització de la intervenció arqueològica. El solar esmentat es troba al barri del Raval (Ciutat Vella), dins d'un àrea d'interès arqueològic.

El solar on es va dur a terme la intervenció es situa entre l'illa formada entre els carrers Durant i Sant Per, Pintor Fortuny, Dels Àngels i del Carme. En aquest punt s'havia de localitzar el convent de Mínimes, la construcció del qual situem entre 1616 i 1666; així mateix era possible l'existència de cases particulars fruit de l'ordenament urbanístic que havia sofert aquest barri al llarg de tota l'època moderna.

L'any 2002, sota la direcció de Mireia Blesa¹⁰, es va realitzar al carrer Ramelleres nº17 l'obertura d'una rasa de 38 metres de llarg, i tres cates de petites dimensions, una d'elles a la plaça Vicenç Martorell. L'objectiu d'aquesta intervenció era la instal·lació de línies elèctriques de baixa tensió. Aquella intervenció no va permetre observar ni recuperar cap element arqueològic, a excepció d'una estructura indeterminada ja documentada a la intervenció de 1988 realitzada per Carme Subiranas, tal i com anteriorment hem esmentat.

Finalment, i actualment en curs d'excavació, al mateix carrer Elisabets cantonada amb Doctor Dou, s'està procedint a l'excavació en extensió de tota la parcel·la, que es correspon al nº 11 del carrer Elisabets. La informació aportada pels arqueòlegs encarregats d'aquests treballs, les restes aparegudes fins al moment, es corresponen a habitacions corresponents a habitatges d'entre el segle XVI i el XIX, així com pous medievals. Aparentment algunes d'aquestes restes es troben relacionades amb l'antic Convent d'Elisabets, el qual ocupava part d'aquest solar abans de ser enderrocat.

¹⁰ BLESA I CAPELLÀ, M., *Memòria d'intervenció del control arqueològic al carrer Ramelleres, 17, Barri del Raval (Barcelona)*, Barcelona, 2002, Memòria inèdita.

Metodologia

La present intervenció arqueològica, realitzada al carrer **Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16 i al carrer Aurora 11B i 11C/ carrer Riereta 15-17B** té l'objectiu de documentar gràficament les restes arqueològiques i fer un seguiment de L'intervenció arqueològica de les rases; rases realitzades per obrers de l'empresa Espelsa que consistien en la obertura i instal·lació del cablejat de baixa tensió. En un principi el permís atorgat era per fer dos intervencions, la primera, al carrer **Riera Alta, 45-49/ Bisbe Laguarda, 10-16**, la qual hem pogut realitzar i de la que estem realitzant la memòria; i la segona s'havia de realitzar immediatament després d'aquesta al carrer **Aurora 11B i 11C/ carrer Riereta 15-17B**, la qual per motius aliens a l'empresa d'arqueologia *Àtics* no s'ha dut a terme per l'empresa Fecsa-Endesa, per problemes de plantilla.

Per part de L'empresa *Àtics* es van demanar fins a dos prorrogues, la última caduca el 18 de setembre del 2003, esperant la resolució de la rasa al carrer Aurora 11B i 11C/ carrer Riereta 15-17B que fins al dia no s'ha realitzat. Tot i que, en un principi, es preveu que es faci més endavant

Aquests treballs, realitzats per l'arqueòleg director, s'han dut a terme sota un estricte rigor i control arqueològic. Es tracta d'un seguiment arqueològic de caràcter preventiu i de control dels moviments de terres, per a la documentació de possibles restes. En aquest cas els treballs que s'han realitzat han consistit en l'obertura de la pavimentació al llarg del tram de la rasa de 108 m en total, mitjançant un martell pneumàtic, i posteriorment l'extracció del contingut de la mateixa rasa amb una retroexcavadora amb una pala de 30 cm. Per al buidatge de les sis cates realitzades a la rasa del carrer Riera alta, 45/ bisbe Laguarda, 10 es va procedir amb l'ús del pic i la pala. Tenint en compte que la tasca de l'arqueòleg és la recollida de la màxima quantitat d'informació possible per a la reconstrucció i lectura del passat, s'ha seguit una estricta metodologia científica. Com a sistema d'enregistrament s'ha utilitzat el mètode Harris, consistent en documentar cadascuna de les unitats estratigràfiques detectades mitjançant una fitxa, i assignant un número d'Unitat Estratigràfica (U.E.) a cada un dels retalls, farciments i estructures aparegudes durant l'actuació.

S'ha realitzat també la corresponent documentació fotogràfica dels treballs realitzats i de les estructures arqueològiques observades, en format de paper i digital. També s'ha elaborat la planimetria corresponent, i un dibuix detallat en planta i seccions de les restes estructurals

detectades durant els presents treballs. La documentació gràfica consta d'una plànol topogràfic amb la situació de la rasa dins de la xarxa urbana actual del barri del Raval, a més de les plantes i seccions corresponents a escala 1:10 i 1:20.

A la intervenció se li ha donat el codi 018-03. La documentació fotogràfica obtinguda dels treballs d'excavació realitzats l'incloem en un inventari fotogràfic, on cadascuna de les fotografies portarà el codi de l'intervenció- 018/03- i el número identificador del propi inventari fotogràfic.

Durant la intervenció no s'ha trobat cap resta de material arqueològic (ceràmica, ferro, vidre...) així que no trobarem a la memòria cap inventari del mateix. Si durant els treballs haguéssim trobat restes materials es procediria a la seva neteja, siglat i inventariat, posant a cadascuna de les peces el codi de l'excavació- 018/03-, la Unitat Estratigràfica trobat i els seu número d'inventari.

Hem de fer menció, que a part dels treballs de camp realitzats, també vam procedir a fer un estudi de recopilació bibliogràfica de la zona a intervenir, per detectar els possibles elements arquitectònic i arqueològics que ens podíem arribar a trobar durant la intervenció. .

Aquesta fase de recopilació bibliogràfica va consistir en el buidat de tota la documentació existent sobre la zona afectada, concretament a la zona del Raval(Ciutat Vella), on els carrers que conflueixen amb el projecte són principalment el carrer del Carme, el carrer Riera Alta, i Ramelleres. Amb això, es pretenia confirmar l'existència d'elements arqueològics que poguessin estar afectats per les futures obres a realitzar al carrer **Riera alta, 45-49 /Bisbe Laguarda,10-16**, ja fos directament o indirectament. Aquest treball de documentació s'ha dut a terme mitjançant la consulta de l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya i de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

Descripció dels treballs realitzats

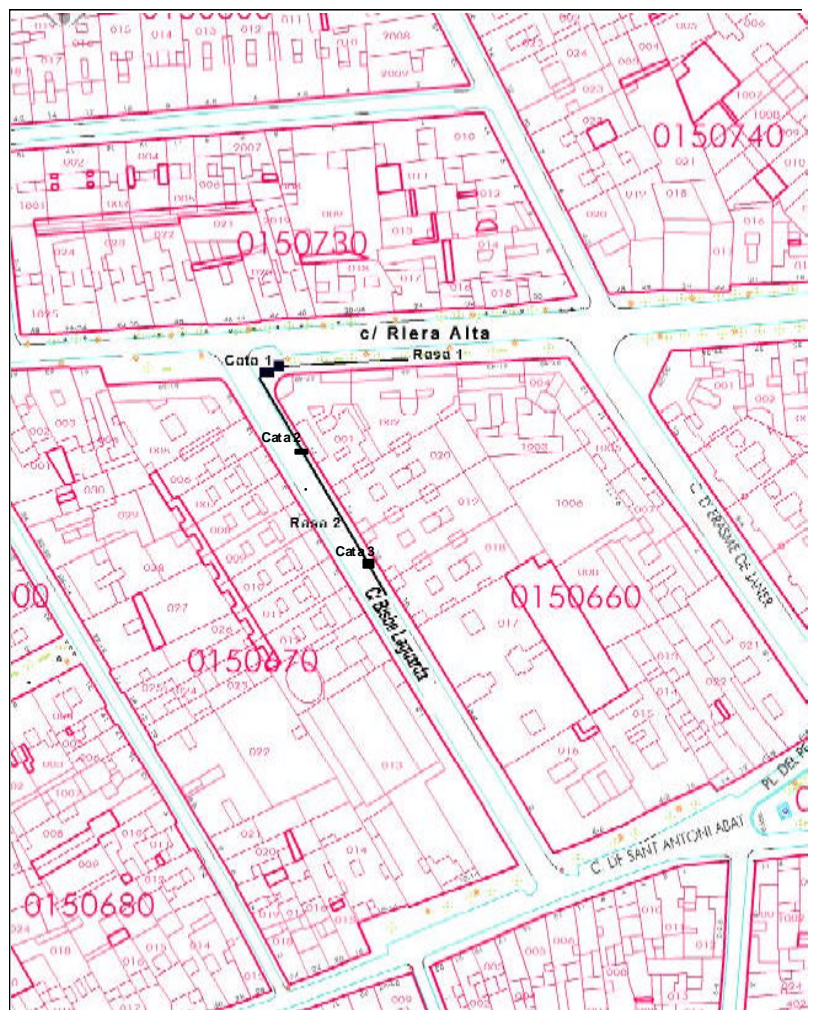
Aquesta memòria presenta els resultats obtinguts en els treballs realitzats en el seguiment arqueològic del carrer Riera alta, 45/49 Bisbe Laguarda, 10-16, Aquests treballs van ser duts a terme entre el 18 de juny i el 19 d'agost de 2003, i han consistit en la realització de dues rases (RASA 1 i RASA 2) i una cata (CATA 1).

La Rasa 1 correspon a la realitzada al carrer Riera Alta 45-49, mentre que la Rasa 2 es la realitzada al carrer Bisbe Laguarda 10-16. Tot seguit descriurem els treballs realitzats en la present actuació arqueològica, procedint a les descripció de la rasa i de la cata.

Cata 1 (Riera Alta 45-49)

Pel que fa a la Cata 1, es troba situada a l'extrem a la confluència del carrer Riera Alta 49 amb Bisbe Laguarda 18, excavada, davant de la façana que fa cantonada amb l'illa, on precisament hem situat el punt zero, ja que des d'aquest punt tenint un accés visual amb els dos carrers.

Els treballs es van iniciar amb l'obertura d'una Cata, just al punt esmentat, senyalitzat a la làmina amb color blau, per tal de poder establir la profunditat dels serveis de llum, aigua i gas que passen per sota vorera i extreure l'electricitat dels cables elèctrics que alimentaria els futurs cables a instal·lar. Un cop excavada la Cata 1, i per tal de connectar-la amb la rasa 1, va ser necessària l'obertura del tram que comunicava a aquestes dues, degut a la presència d'un reompliment de formigó que dificultava els treballs, que va ser picat pel martell pneumàtic.

II-lustració 4: Esquema de les rases realitzades.

Aquesta cata presenta unes dimensions d'1,35m per 1,00m, i una profunditat d'uns 0.90 metres. Inicialment s'extreu un enllosat de pedres (U.E. 101) de grans dimensions (60x30cms), que funciona com a paviment de la vorera, Al tractar-se d'un enllosat que fa cantonera entre el

carrer **Riera Alta 45-49 i Bisbe Laguarda**

10-16 l'obertura de la cata es asimètrica, veiem la làmina dos - realitzada amb una capa de formigó d'uns 10cms (U.E 102)-.

L'extracció d'aquest dos primers nivells es realitza amb martell pneumàtic, procedint a l'ús del pic i la pala durant la resta dels treballs d'excavació

Il·lustració 5: Obrer treballant a la Cata 1. 018/03-6

d'aquesta Cata1.

Finalment, es procedeix a l'extracció del farciment modern (U.E 103) que reomple aquests nivells moderns, i que serveix per a cobrir una secció de serveis d'electricitat anteriorment instal·lats. L'excavació d'aquesta Cata 1 permet aprofundir a una cota de 0.90 metres per sota l'enllosat de pedra (U.E 101), deixant vista l'aparició de diferents serveis.

Rasa 1 (c/ Riera Alta 45/49,)

L'obertura de la Rasa 1 s'inicia pel seu extrem NE, just davant el nº 45 del carrer Riera Alta i finalitza al nº 49, amb la confluència de la Cata 1- veure làmina nº 1- i es va actuant fent diferents trams de 6 metres de llargada per uns 40 cm d' amplada. L'extensió total de la rasa 1 es de **26,55m**. L'excavació de la rasa es fa sempre amb pic i pala, per així no afectar els serveis de llum, aigua, gas, telèfon i clavegueram anteriorment instal·lats. La profunditat màxima excavada varia entre els 60 i els 90 cm, i es fa evident la presència de tots aquests serveis prèviament esmentats. L'excavació de tota la rasa es va efectuar obrint la totalitat de la vorera d'un sol cop, ja que l'amplada de la mateixa permetia la circulació dels peatons i no interferia amb la circulació viària.

Al igual que en el procés d'excavació de la **CATA 1**, primerament es procedeix a l'extracció de l'enllosat (**U.E 101**) amb el martell pneumàtic, i posteriorment la preparació de formigó (**U.E 102**) d'uns 10 cm, sota el reompliment de formigó, trobem el reompliment modern que es procedeix a extraure amb l'ajuda d'una retro-excavadora, amb una cullera o pala de 30 cm.

Un cop extret l'enllosat i la seva preparació es procedeix a l'extracció del sediment que cobreix tots els serveis anteriorment instal·lats (**U.E 103**). Es tracta d'un farciment molt heterogeni, format per terres de color marró clar barrejada amb sorra i sauló. Aquest estrat no presenta cap element arqueològic.

Durant l'obertura del primer tram de la Rasa 1, iniciat al número 45 del carrer Riera Alta, amb l'ajuda de la retro-excavadora, es fa evident la presència del mur 105, format per pedres irregulars i morter de calç. Aquest mur transcorre longitudinalment a la rasa i podríem dir que es tracta de la fonamentació dels edificis propers a aquesta rasa. Transversalment a aquesta rasa 1, en alguns trams discorre una estructura que forma part del mur 205 formada, a l'igual que la primera, per pedres irregulars, morter de calç i en algun tram per tovot i morter de calç - **Il·lustració 6** -.

Un cop excavada la rasa 1 observem un mur que transcorre paral·lel a la rasa que hem identificat amb la U.E. 105 que s'uneix a una estructura de maons i morter de calç, disposat transversalment a la rasa 1, tram 1, identificat com a embornal. La inexistència de materials ens

Il·lustració 6: Estructura antiga trobada en Rasa 1. 018/03-15

fa difícil saber la seva cronologia, però es tracta d'una estructura probablement del segle XIX. Durant el buidatge de la Cata 1 i de la rasa 1 no s'han trobat cap mena de serveis paral·lels a la rasa, tan sols s'han identificat a les Cates realitzades, ja que aquestes es troben normalment a una profunditat aproximada de 1,00 metres.

Degut a l'espai limitat de la rasa, 40 cm d'ample per 108m de llargària, no hem pogut identificar i definir correctament el mur, ni per tant descobrir en superfície la totalitat d'aquest per saber a quin tipus d'estructura pertany. Així que les dimensions reduïdes de la Rasa 1 ens ha impossibilitat una millor

observació i documentació de les restes, i per tant realitzar una millor interpretació de les restes descobertes. A més, el mur est (**U.E 105**) es troba escapçat i no transcorre de forma regular per la totalitat de la Rasa 1, i ens trobem que en alguns trams desapareix per sota la vorera i torna a reparèixer més endavant. L'extensió total visible del mur es de 4 m, on en aquest apareix la U.E 109 i la 110. La U.E 109 és l'esmentada estructura de maons i morter de calç blanc que discorre associada a la U.E 105 i té associat el mur amb U.E 110. El mur 105 es troba realitzat, majoritàriament, amb pedres de dimensions més o menys grans, es tracta de pedra viva, de composició calcària, lligades amb morter de calç blanc. La disposició esglaonada i obliqua de les pedres conformem el mur U.E 105.

Rasa 2 (Bisbe Laguarda 10/16, **Il·lustració, 7**):

La instal·lació del cablejat elèctric ha suposat l'obertura d'una rasa d'uns 65 metres de llargada, longitudinal al propi carrer Bisbe Laguarda, en el costat de la vorera de mar. Aquesta rasa presenta una orientació nord-oest. Durant el procés d'excavació de la Rasa 2 es va dur a terme el mateix procediment. L'excavació de la rasa es fa sempre amb pic i pala, per així no afectar els serveis de llum, aigua, gas, telèfon i clavegueram anteriorment instal·lats. La profunditat màxima excavada varia entre els 60 i els 90 cm, i es fa evident la presència de tots aquests serveis prèviament esmentats. L'excavació de tota la rasa es va efectuar obrint la totalitat de la vorera d'un sol cop, ja que l'amplada de la mateixa permetia la circulació dels peatons i no interferia amb la circulació viària.

Com ja hem esmentat primerament es procedeix a l'extracció de l'enllosat (**U.E 201**). Hem d'aclarir, en aquest punt, que tot i tractar-se del mateix nivell estratigràfic, hem fet una diferència en el número per diferenciar així les dues rases; així la U.E 101, en la rasa 2 serà la U.E: 201, i així successivament. Aquest incís queda recollit també a les fitxes de les unitats estratigràfiques.

Il·lustració 7: Màquina treballant a la rasa 2- 018/03-16

Amb el martell pneumàtic, i posteriorment la preparació de formigó (U.E 202) d'uns 10 cm, sota el reompliment de formigó, trobem el reompliment modern que es procedeix a extreure amb l'ajuda d'una retro-excavadora, amb una cullera o pala de 30 cm. Un cop extret l'enllosat i la seva preparació de formigó, els operaris procedeixen a l'extracció del reompliment heterogeni modern (U.E 203). Es tracta d'un reompliment estèril, format per terres de color marró clar barrejada amb sorra i sauló. Aquest estrat no presenta cap element arqueològic ni material ni estructura. Així la rasa 2 oberta al C/ Bisbe Laguarda ha resultat negativa.

Al igual que a la Rasa 1 en el procés de buidatge no s'han trobat al llarg de la Rasa 2 cap servei, ja que la profunditat màxima era de 90 cm i aquest es trobaven a les Cates realitzades a 1 metre.

Una vegada extrets tots dos enllosats i les seves preparacions en els trams dels carrers **Riera Alta 45-49 i el carrer Bisbe Laguarda 10-16**, es procedeix a l'extracció dels seus respectius nivells de farciment, que cobreixen tots els serveis de la ciutat anteriorment instal·lats. Aquests farciments es corresponen als estrats 103, per al C/ Riera Alta on es situa la Rasa nº 1 que transcorre des del nº 45 del carrer Riera Alta fins a la Cata 1 situada al nº 49 del mateix carrer Riera Alta. L'estrat 203 correspon al farciment modern que cobreix el servei de la ciutat instal·lats en anterioritat i discorre des del nº 16 del c/ Bisbe Laguarda fins a la finalització de la Rasa 2 que es situa al nº 10 del mateix carrer.

Tots dos estrats presenten unes característiques molt semblants: farciment molt homogeni i solt, format per terres sorrenques de color marró clar; En cap dels dos estrats s'han recuperat evidències o restes arqueològiques, com ceràmiques, ossos, etc.

Pel que respecte a la Rasa 2, no s'ha documentat cap element arqueològic, tot i que s'ha rebaixat, a l'igual que a la Rasa 1, uns 90 cm de profunditat. Així que, després de l'obertura d'aquesta Rasa 2 que va ser més lenta, a l'hora de fer el buidatge del farciment U.E. 203 va resultar ser molt ràpid ja que es va realitzar amb retro-excavadora i no hi va aparèixer cap resta arqueològica.

Seguint els criteris d'excavació un cop obertes ambdues rases es va procedir a la col·locació del cablejat, sota la supervisió de l'arqueòleg, que prèviament confirma la presència o no de restes d'interès arqueològic. Finalment es cobreix de nou, un cop instal·lat el servei, les dues rases amb el mateix farciment extret amb anterioritat i sobre aquest un nou enllosat, per

restablir així el pas de vianants. Aquest procés es realitza gairebé simultàniament, primer la col·locació total dels serveis tant a la Rasa 1 com a la Rasa 2; un cop instal·lats es cobreixen amb el reompliment i l'enllosat, iniciant la pavimentació al carrer Riera Alta 45 i finalitzat l'obra al Carrer Bisbe Laguarda 10.

Pel que respecta a la documentació gràfica realitzada en aquests treballs, es van documentar a escala 1:10 i 1:20 les pertinents plantes i seccions de les estructures localitzades durant l'obertura de la Rasa 1 i la Rasa 2 com de les Cates realitzades. (U.E 105, 109 i 110, **Làm. 9 i 10**) A més d'això, vàrem creure oportú de documentar i realitzar diferents seccions transversals a escala 1:10 i 1:20 de la Rasa 1, de la Cata 1, i de la Rasa 2, com hem comentat, van resultar negatius en alguns trams. Malgrat que en el primer tram de la Rasa 1 es documenta una estructura documentada a les **planimetries 1, 2, 3, 5** aquestes seccions únicament documenten les estructures trobades; tot i això també s'ha realitzat Seccions de la Rasa 1 i de la Rasa 2 on no s'ha documentat cap tipus d'estructura i de les que incloem uns exemples per donar a conèixer tota la informació extreta d'aquests treballs, perquè així futures intervencions arqueològiques en aquests indrets tinguessin una referència més clara i entenedora del que fins ara s'havia documentat.

Aquestes seccions transversals són les següents:

Rasa 1 – Secció A-A'

Rasa 1 – secció B-B'

Cata 1 – secció E-E'

Rasa 1 – secció G-G'

A tot això, també s'han inclòs els plànols topogràfics de les Rases 1 i 2, i de la Cata 1, amb la incorporació de les plantes de les estructures aparegudes (**Planimetries 1,2,3,4,5**). La Cata 2 i la Cata 3 realitzades al llarg de la Rasa 2, van resultar negatives, a mode informatiu dir que la secció d'aquestes dues Cates es repeteix com a la Cata 1, però tant en la Cata 2 com en la Cata 3, no apareixen les argiles compactes, U.E 104, pel que incloem solament una secció com a dada informativa.

CONCLUSIONS

Seguidament passarem a exposar els resultats obtinguts durant els controls arqueològics realitzats a les obres del carrer Riera Alta 45-49/ Bisbe Laguarda 16-10. La zona a la qual s'ha dut a terme aquests treballs es contextualitza dins de l'àmbit del Barri del Raval, el qual pertany al districte de Ciutat Vella de Barcelona.

Tot aquest sector es troba integrat dins d'una zona de protecció arqueològica, amb importants edificis tant medievals com moderns, sobretot del segle XVI i XVII, amb funcions caritatives i conventuals, tal i com queda descrit en el context històric presentat en aquesta memòria.

Precisament, els treballs realitzats al carrer Riera Alta 45-49 (**Rasa 1**) on s'han trobat estructures d'època moderna, tot i que com ja hem esmentat a la memòria no podem definir, per la falta d'informació arqueològica, a quin edifici pertany.

Pel que fa a la **Rasa 2** del carrer Bisbe Laguarda no es va documentar cap mena d'estructura arqueològica ni restes materials. Aquesta Rasa 2 es troba situada prop de L'església del Carme situada entre el carrer Bisbe Laguarda 1-3 i el carrer de Sant Antoni Abat, 10-16.

Aquesta església ocupa part de l'espai que fins el 1909 ocupava el temple de les jeronimes que ja tenia la seva funció parroquial. L'església del Carme va ser construïda entre el 1910 i el 1914, però la nova església del Carme no va ocupar tot l'espai que tenia el temple de les Jeronimes, que s'estenia fins arribar gairebé pel carrer Sant Antoni Abat fins a la plaça del Pedró.

La presència de tots aquests edificis, juntament amb el fet de que estem davant d'una zona catalogada de protecció arqueològica, feia plausible l'aparició d'elements o estructures arqueològiques vinculades amb el passat medieval i modern del Barri del Raval, tal i com així ha succeït. L'aparició de diferents estructures muràries a la Rasa 1 del seguiment efectuat a Riera Alta 45 fa necessària la seva protecció i conservació en futures obres que puguin afectar directament aquestes restes, com serien la instal·lació de nous serveis pel veïnat - llum, aigua, gas, telèfon,... Les restes conservades no tenen massa entitat, però evidencien la presència d'estructures, que amb una intervenció tan petita no podem avaluar, ja que és possible que s'estenguin per sota el carrer Riera Alta.

Bibliografia

- **AAVV.-** *Actes del I congrés d'història del Pla de Barcelona, celebrat a l'Institut Municipal d'Història. El Pla de Barcelona i seva història.* 1982
- **AAVV.-** *Història de Barcelona*, vol. 2, 3, 4, 5. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992
- **AAVV.-** *Guia del Patrimoni Monumental i Artístic de Catalunya*, vol. 1. Pòrtic. Barcelona, 2000
- **AAVV.-** *Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, dirigit per Josep Emili Hernández-Cros
- **BADA, J.,** *Situació religiosa de Barcelona en el segle XVI*, Editorial Balmes.
- **BALAGUER, V.,** *Las calles de Barcelona en 1865*, vol. I, Madrid, 1888
- **BARRAQUER, C.,** *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, vol. II, 1906, Barcelona, pàgs. 161-172
- **BLESA I CAPELLÀ, M.,** *Memòria d'intervenció del control arqueològic al carrer Ramelleres, 17, Barri del Raval (Barcelona)*, Barcelona, 2002, Memòria inèdita.
- **CALPENA I MARCOS, D.,** *Memòria d'intervenció arqueològica als carrers carne i Riera Alta, Barri del Raval*, (Barcelona, 2001), Memòria inèdita
- **CARRERAS CANDI, F.-** *Geografia General de Catalunya*, vol. III. Barcelona, 1909
- **DURAN I SANTPERE, A.-** *Barcelona i la seva història. La formació d'una gran ciutat. Documents de Cultura.* Curial. Barcelona, 1973
- **FLORENSA, F.,** *Memòria d'intervenció arqueològica al Pla central del Raval, Barri del Raval, Barcelona, 2001.*
- **GARCIA I ESPUCHE, A.-** *Espai i societat a la Barcelona pre-industrial.* Barcelona, 1986.
- **HERNANDEZ-CROS, J.E. –** *Arquitectura de Barcelona*, Editat per la Demarcació de Barcelona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
- **PERELLÓ I FERRER, A. M.-** *L'arquitectura civil catalana del segle XVII a Barcelona.* Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1996
- **PI I ARIMÓN, A. –** *Barcelona antigua y moderna.* Barcelona 1854, Tomo I
- **SUBIRANAS FÀBREGAS, C.-** *Memòria d'intervenció arqueològica a la plaça Ramelleres, Barri del Raval, Ciutat Vella.* Barcelona, 1998

ANNEX

Inventari estratigràfic

Inventari fotogràfic

Inventari planimètric

Planimetria

INVENTARI ESTRATIGRÀFIC

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA		UE : 101		
Sector: 1	Fase:	Cronologia: Segle XX		
DEFINICIÓ :	Paviment			
DESCRIPCIÓ :	Enllosat de grans dimensions que pavimenta la vorera dels carrers Riera Alta i del carrer del Bisbe Laguarda. Lloses rectangulars de 60 X 40 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	201	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA		UE : 102		
Sector: 1	Fase:	Cronologia: Segle XX		
DEFINICIÓ :	Preparació de formigó			
DESCRIPCIÓ :	Un nivell fet a base de formigó que serveix com a preparació per l'enllosat U.E. 101			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	202	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA			UE : 103	
Sector: 1		Fase:		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Farciment/ reompliment			
DESCRIPCIÓ :	Farciment molt homogeni de sorres fines i soltes de color marró clar.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	203	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA			UE : 104	
Sector: 1		Fase:		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Nivell			
DESCRIPCIÓ :	Nivell l'argila vermella neta i compacta Apareix directament sota l'argamassa amb una potència màxima de 22 cm. Nivell documentat únicament a la Rasa 1- Cata1.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101,102,103
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA		UE : 105		
Sector: 1	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX		
DEFINICIÓ :	mur			
DESCRIPCIÓ :	mur de l'extrem nord-est de la rasa 1 .			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	106,108	Es cobert per	101,102,103.
	Falla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA		UE : 106		
Sector: 1	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX		
DEFINICIÓ :	nivell reompliment.			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de color marró fosc de textura solta; tipus enderroc.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	105	Es cobert per	101, 102, 103.
	Falla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA			UE : 107	
Sector: 1	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX		
DEFINICIÓ :	Reompliment			
DESCRIPCIÓ :	Nivell de color marró clar, de textura sorrenca que apareix al final de la rasa a uns 80 cm de profunditat.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101,102,103,105.
	Falla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA			UE : 108	
Sector: 1	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX		
DEFINICIÓ :	Nivell ús.			
DESCRIPCIÓ :	Nivell associat a l'estructura de maons U.E 109, de color marró fosc i textura solta.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101.102,103.
	Falla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA		UE : 109	
Sector:	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.		
DESCRIPCIÓ :	Estructura de maons i argamasa de calç de forma quadrangular transversal a la rasa 1 i associada amb el mur 105		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a		Es cobert per
	Falla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRAFICA		UE : 110		
Sector: 1	Fase:	Cronologia: ant. Segle XX		
DEFINICIÓ :	mur			
DESCRIPCIÓ :	Mur associat a la estructura de maons 109. De composició similar a 105			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	105	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101, 102,103.
	Falla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Inventari planimètric (018-03)

Planimetria 1:

- **Riera Alta, 45/49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Secció H-H' Rasa
1.Escala 1:10

Planimetria 2:

- **Riera Alta, 45/49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Planta Rasa 1. eix F-F.
Escala 1:20

Planimetria 3:

- **Riera Alta,45/ 49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Secció G-G'. Mur U.E
105. Escala 1:20

Planimetria 4:

- **Riera Alta,45/49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Planta cata1, rasa1. Eix
D-D' i E-E'. Escala 1:20

Planimetria 5:

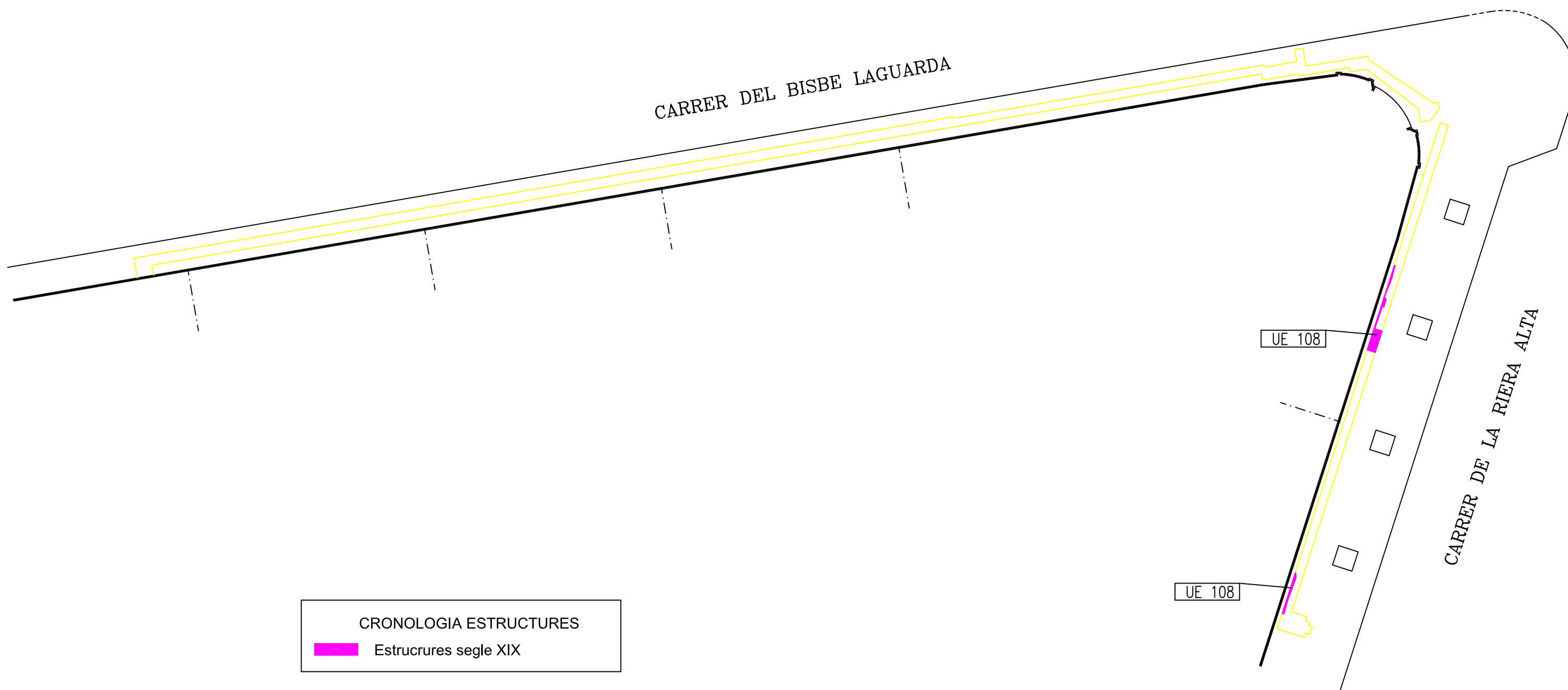
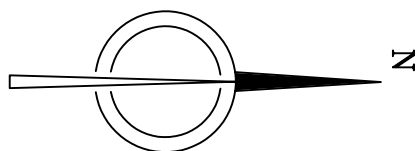
- **Riera Alta,45/49/ Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Secció U.E 109, Rasa 1.
Eix I-I'. Escala 1:20

Planimetria 6:

- **Riera Alta,45/49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):**Secció de la Cata 1. Eix
E-E'. Escala 1:10

Planimetria 7:

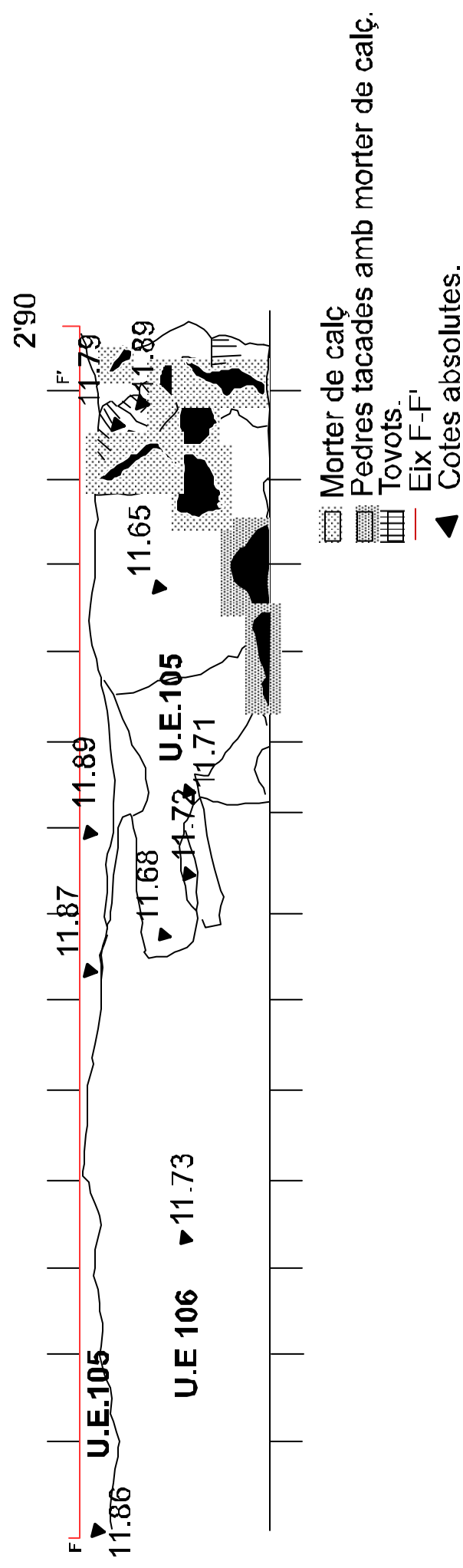
- **Riera Alta,45/49; Bisbe Laguarda 10/16;(018/03):** Secció de la Cata 2.
Escala 1:10

CRONOLOGIA ESTRUCTURES
Estructures segle XIX

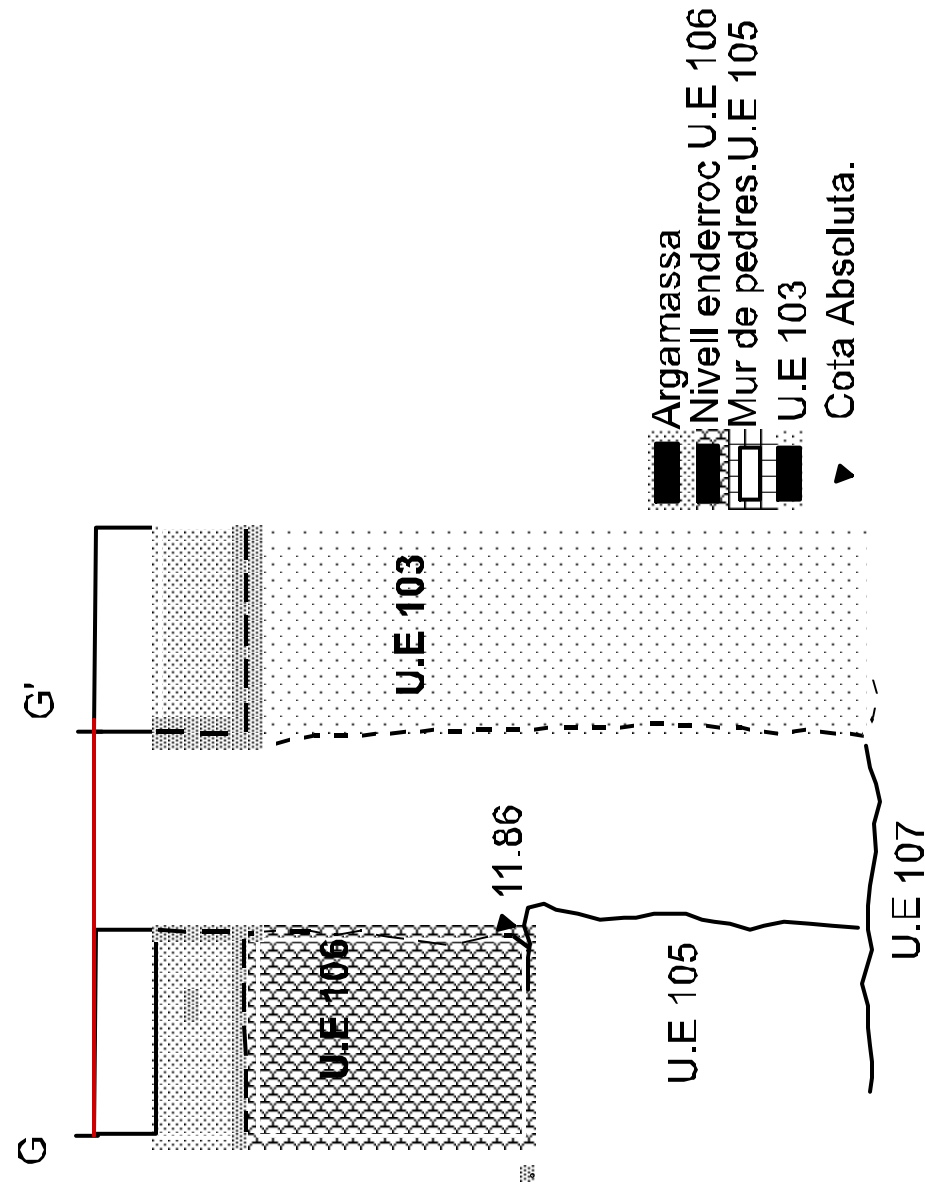
Planimetria 2

Cota nivell mar: 11.3
Cota absoluta: 12.75
Planta de la Rasa 1
c/ Riera Alta 45/49
Escala 1:20
eix F-F'

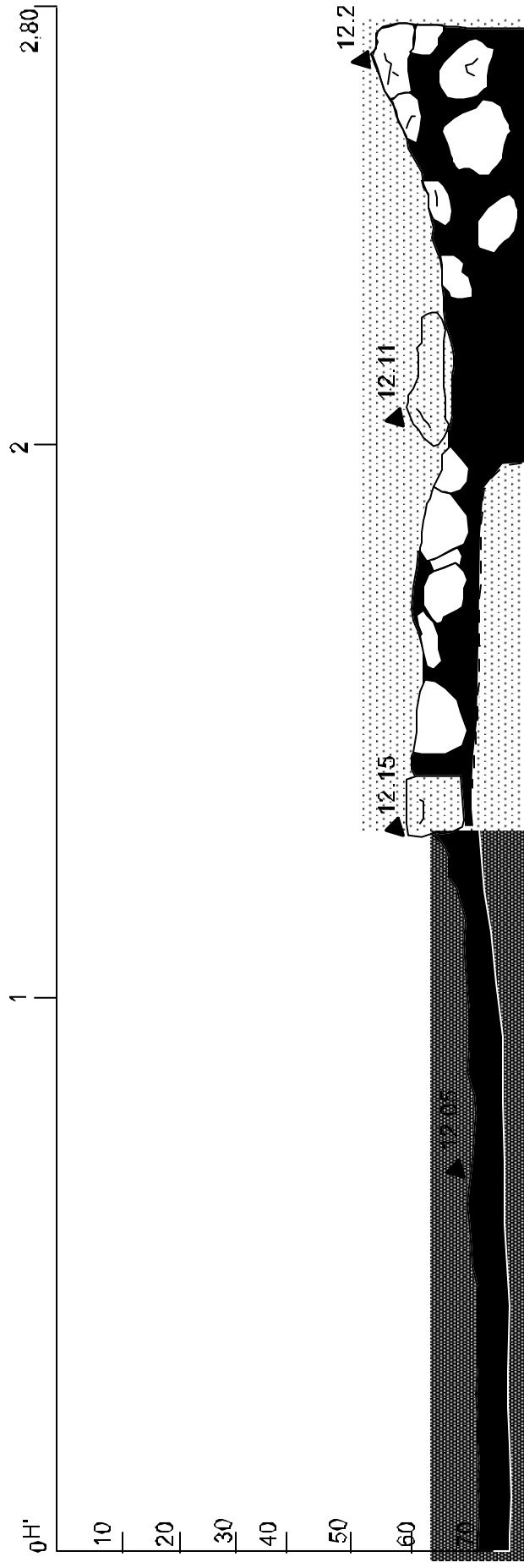

Planimetria 3

Secció G-G'
Escala 1:10
secció mur U.E.105

Secció HH' de la Rasa 1
 Riera Alta 45/49
 PLANIMETRIA N°1
 018/03 ESCALA 1:10

Morter de calç de u.e 105

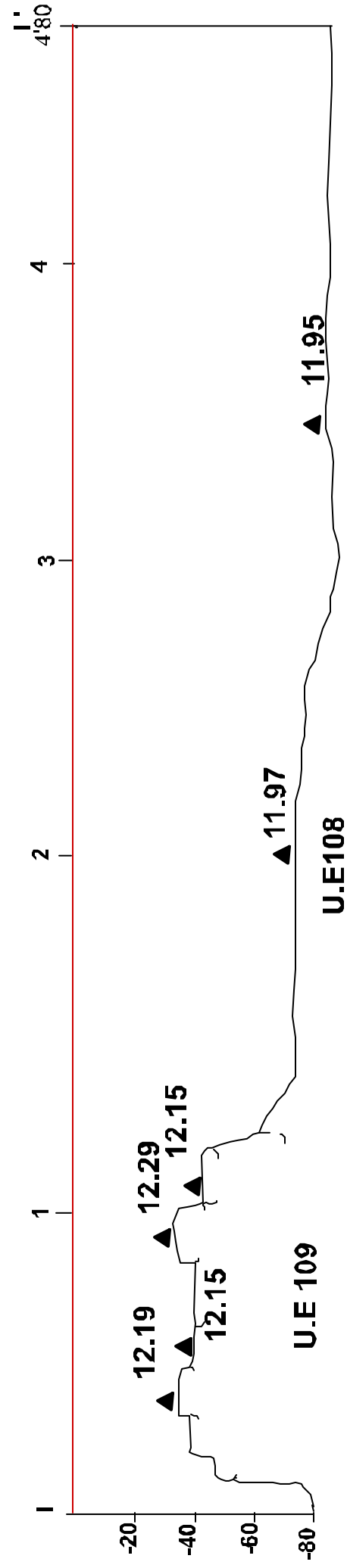

Nivell u.e 106

Cota absoluta

PLANIMETRIA 5
 SECCIO H'
 U.E 109
 ESCALA 1:20
 018/03

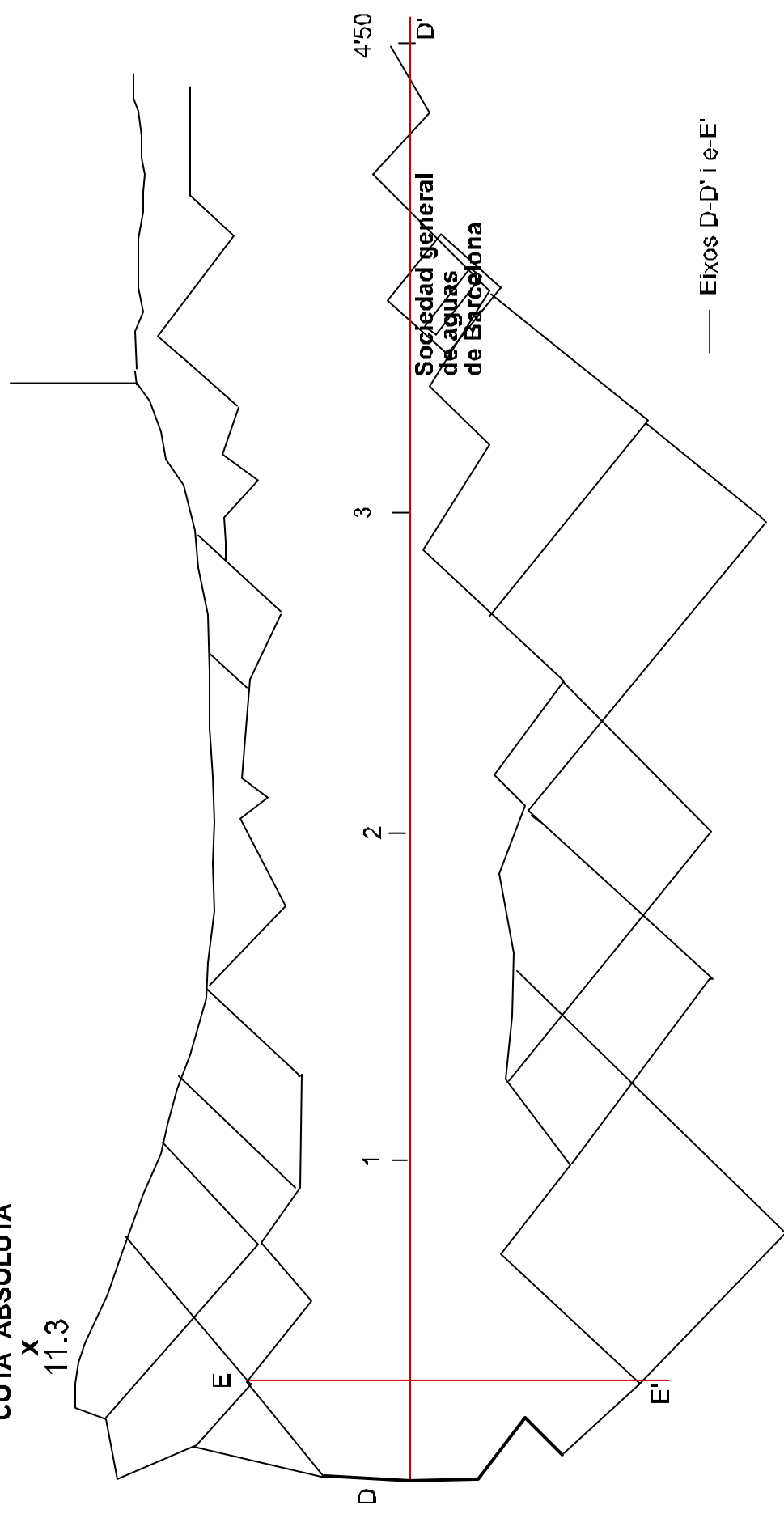
— Secció H'

▲ Cotes Absolutes.

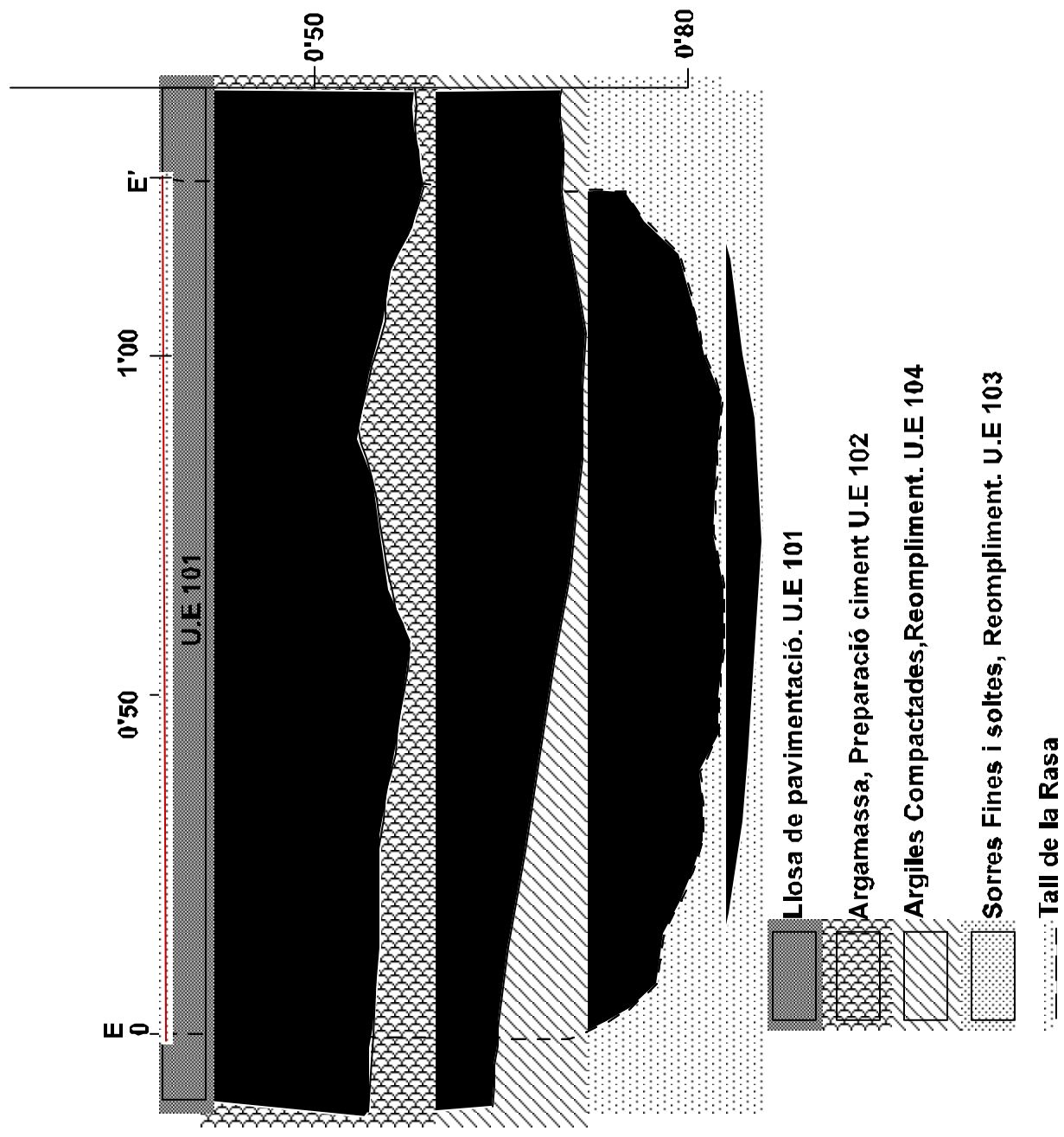
Planimetria 4 018/03
 Planta Cata 1-Rasa 1
 4'50m Escala 1:20
 secció D-D'

COTA ABSOLUTA

X
 11.3

PLanimetria 6
 Cata I- Secció E-E'
 Escala 1:10

Planimetria 7
Cata 2 018/03
Secció Escala 1:10

